

## TALABALAR TOMONIDAN IJODIY MUAMMOLARNI HAL QILISHDA DIDAKTIK FUNKTSIYADAGI CHEKLOVLAR

**Artikov Maqsud Baxadirovich**

assistent

E-mail: [maqsudartiqov92@gmail.com](mailto:maqsudartiqov92@gmail.com)

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

**Bazarbayeva Laylo Gulmirza qizi**

E-mail: [laylobazarbayeva2@gmail.com](mailto:laylobazarbayeva2@gmail.com)

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti 1-kurs talabasi

### ANNOTATSIYA

Talabalar o'rtasida muayyan qiyinchiliklarning paydo bo'lishi, shuningdek, o'qituvchining ularni mustaqil ravishda bartaraf etishga qaratilgan yordami tabiiydir. O'quv jarayonini tashkil etishda o'quv vositalariga yetarlicha baho bermaslik alohida o'qituvchilardan boshlab, metodistlargacha bo'lgan turli darajalarda sodir bo'lishi mumkin.

**Kalit so'zlar:** axborot, motivatsiya, tizimlashtirish, nazorat, tekshirish, muvofiqlashtirish, ijodiy qiyinchiliklar, talabalar

### LIMITATIONS OF THE DIDACTIC FUNCTION IN SOLVING CREATIVE PROBLEMS BY STUDENTS

**Artikov Maqsud Baxadirovich**

Nukus State Pedagogical Institute named after Ajiniyaz, assistant

E-mail: [maqsudartiqov92@gmail.com](mailto:maqsudartiqov92@gmail.com)

**Bazarbayeva Laylo Gulmirzaeva**

E-mail: [laylobazarbayeva2@gmail.com](mailto:laylobazarbayeva2@gmail.com)

Nukus State Pedagogical Institute named after Ajiniyaz 1nd year student

### **ABSTRACT**

It is natural for certain difficulties to arise among students, as well as for the teacher's help in solving them independently. Inadequate assessment of educational tools in the organization of the educational process can occur at different levels, starting from individual teachers and ending with methodologists.

**Keywords:** information, motivation, systematization, control, verification, coordination, creative difficulties, students

Talabalarda muayyan qiyinchiliklarning paydo bo'lishi, shuningdek, o'qituvchining ularni mustaqil ravishda bartaraf etishga qaratilgan yordami tabiiydir. Ijodiy masalalarni yechishda qiyinchiliklar yuzaga kelishi qonuniyatligi muammosining psixologik jihatlarini V.K.Zaretskiy, A.B.Xolmogorova (1) va S.Yu.Stepanov (2) o'rgangan. Natijada qiyinchiliklar shaxsiy-semantik holga keladi. S.Yu.Stepanov (2) tadqiqoti sub'ektlarning ijodiy mahsuldorligini oshirishda shaxsiy fikrlashning o'zni katta ekanligini ko'rsatadi. Shaxsiy mulohazalarni o'stirish ijodiy samaradorlikni oshirishga ta'sir qiladigan mavzu-operativ darajadagi yechimlarni izlashga yordam beradi. Shunday qilib, psixologlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar natijasida o'quvchilarda shaxsiy qiyinchiliklar paydo bo'lishining qonuniyatlari va ularni shaxsiy qo'llab-quvvatlash va shaxsiy fikrlashni rivojlantirish maqsadga muvofiqligi aniqlandi.

Talabalarga axborot va ijro etishda qiyinchiliklar tug'ilganda ko'rsatiladigan o'qituvchining yordami muammoni hal qilishga olib kelishi mumkin, ammo o'quvchilar tomonidan muammoli-nizoli vaziyatni bartaraf etish orqali emas, balki ijodiy jarayonni yo'q qilish orqali. Bunday yordam muammo shartlarining kechikishini va uning yechimini izlashda paydo bo'ladigan noaniqlikni olib tashlaydigan

maslahatdir. Bunday yordamni, agar vazifani hal qilish imkonsiz bo‘lib chiqsa, maqsadga muvofiq deb hisoblash mumkin.

O‘zingizning o‘quv vositangizni yaratishni boshlaganingizda, tanlangan ma’lumot tashuvchining texnik imkoniyatlarini hisobga olmasdan, unga hech qanday didaktik funktsiyalarni mexanik ravishda tayinlay olmasligingizni yodda tutishingiz kerak. Keling, ma’lumot tashuvchisi tomonidan yuzaga kelgan ba’zi cheklovlarni keltiraylik.

1.O‘quv quroli: darslik, topshiriqlar to‘plami

2.Cheklovlarga misollar: statik, ovozning yo‘qligi, operatsion yordam, ma’lumotni olish va yaratish qobiliyati, o‘rganilayotgan ob’ekt yoki hodisaga ta’sir qilish va bu ta’sirning oqibatlarini kuzatish qobiliyati.

3.O‘qitish vositasi: bosma ish kitobi

4.Cheklovlarga misollar: statik, tovush etishmasligi, o‘rganilayotgan ob’ekt va hodisaga ta’sir qilish va bu ta’sirning oqibatlarini kuzatish qobiliyati.

5.O‘qitish vositasi: film lentarlari

6.Cheklovlarga misollar: statik, yozib olish, ovoz yozish, o‘rganilayotgan ob’ektga ta’sir qilish va bu ta’sirning oqibatlarini kuzatish.

7.O‘quv quroli: dasturiy pedagogik vositalar

8.Cheklovlarga misollar: kompyuter ekranini idrok etish usulidan kelib chiqadigan cheklovlar.

O‘z ta’lim vositangizni ishlab chiqishda cheklovlarni bilishning o‘zi yetarli emas. Ayrim turdagi o‘quv qurollarining qanday didaktik xususiyatlari borligini ham bilish kerak. Ushbu xususiyatlar diqqat bilan o‘rganilgan va maxsus adabiyotlarda batafsil tavsiflangan, afsuski, o‘qituvchi uchun mavjud emas.

Demak, tabiatni o‘rganuvchi tabiiy fanlarni o‘qitishda vizualizatsiyadan foydalanish, lekin ular tomonidan olingan bilimlar, ularni tashkil etish shakllari (ilmiy nazariyalar, tushunchalar), tadqiqot usullari, ilmiy an’analar madaniyatning fundamental asoslarini tashkil etadi.

## **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)**

1. Зарецкий В.К, Холмогорова А.Б. Смысловая регуляция в решений творческих задач. «Исследование проблем психологического творчества» М.: Наука, 1983 –с.62-100

2.Мунипов В.М., Зинченко В.П. Эргономика: человеко-ориентированное проектирование техники, программных средств и среды учебник. – М.: Логос, 2001

3.Назарова Т.С., Полат Е.С. Средства обучения: технология создания и использования. – М.: Изд-во УРАО, 1998

